

// ANALYSERAPPORT 4

Faktaark 7

Produktivitetskommissionens rapport
Uddannelse og Innovation – kapitel 17

**Anbefalinger vedrørende samarbejde mellem
universiteterne og erhvervslivet**

Produktivitetskommissionens anbefalinger vedrørende samarbejde mellem universiteterne og erhvervslivet

BAGGRUND

Produktivitetskommissionens anbefalinger vedrørende samarbejdet mellem universiteterne og erhvervslivet baserer sig bl.a. på følgende forhold:

- Universiteternes vigtigste indsats for spredning af forskningsbaseret viden til erhvervslivet foregår via de dimittender, de uddanner. En anden vigtig kilde til vidensspredning er samarbejdet om forskning og udvikling mellem universiteter og virksomheder. Sammenlignet hermed har traditionel teknologioverførsel fra universiteterne via salg af patenter og licenser mindre betydning.
- En effektiv arbejdsdeling mellem offentlig og privat forskning forudsætter, at universiteterne fokuserer på den forskning, der ikke kan forventes at blive finansieret privat, dvs. grundforskning og mere generel anvendelsesorienteret forskning, mens forskningsbaseret innovation relateret til enkeltvirksomheder foregår i den private sektor. På den måde minimeres risikoen for, at offentligt finansieret forskning blot fortrænger privat finansieret forskning uden at øge den samlede forskningsaktivitet.
- Ovennævnte princip for arbejdsdelingen mellem offentlig og privat forskning udelukker ikke, at der kan foregå et frugtbart samarbejde mellem universiteterne og virksomhederne om erhvervsmæssig nyttiggørelse af den viden, der skabes på universiteterne. Analyser viser, at virksomhederne ofte kan opnå et højere afkast af deres investeringer i forskning og udvikling ved at samarbejde med universiteterne. Gennem samarbejde kan universiteterne også få del i den forskningsbaserede viden, der frembringes i virksomhederne.
- For at maksimere det samfundsmæssige afkast af offentlige investeringer i forskning er det hensigtsmæssigt, hvis den viden, der findes på universiteterne, i videst muligt omfang kan stilles gratis til rådighed for omverdenen. En effektiv ressourceudnyttelse forudsætter dog, at de virksomheder, der indgår i forsknings- og udviklingssamarbejder med universiteterne, betaler for universiteternes marginale omkostninger ved samarbejdet.
- Som følge af nationale og internationale konkurrence- og statsstøtteregele er der i retningslinjerne for offentlige forskningsinstitutioners aftaler med private virksomheder indført regler for, at køb og salg af ydelser og rettigheder skal foregå på de vilkår, der gælder på det private marked. I konkrete samarbejdsaftaler kan det dog være særdeles vanskeligt at identificere de relevante sammenlignelige markedsvilkår.
- Patentering af universiteternes opfindelser kan i mange tilfælde fremme videnoverførslen til erhvervslivet, fordi udtagning af patentet giver anledning til en præcis beskrivelse af den nye viden, der foreligger, og fordi universiteternes tilskyndelse til at foretage en modning og tilpasning af deres opfindelser øges, når de har mulighed for at sælge forskningsresultaterne. Desuden kan patentering af universiteternes forskning forhindre, at en enkelt virksomhed får ejerskab over generisk offentlig forskning, der kan komme andre virksomheder og erhvervsområder til gavn. I andre tilfælde, fx

hvis der ikke er et eksisterende marked, der kan aftage forskningen, kan patentering dog være en unødvendig fordyrelse af den nye viden.

- På enkelte amerikanske eliteuniversiteter er det lykkedes at skabe forskningsmæssige gennembrud, der både har stor samfundsmæssig værdi og udgør en væsentlig indtægtskilde for universiteterne via deres salg af immaterielle rettigheder. Generelt er sådanne indtægter dog kun en beskedent indtægtskilde for såvel udenlandske som danske universiteter.
- En nylig analyse af de hidtidige erfaringer med videnoverførslen peger på, at succes med at omsætte universiteternes forskningsresultater til kommercialiserbare produkter kræver et tæt og langvarigt samarbejde mellem forskere og mulige aftagere i erhvervslivet. Både danske og udenlandske erfaringer peger på, at antallet af patenter er et dårligt mål for videnoverførslen.
- Forskerpatentloven lægger op til, at der ved indgåelse af samarbejdsaftaler om overførsel af viden fra et universitet til en virksomhed tages stilling til den fremtidige fordeling af immaterielle rettigheder til de yderligere forskningsresultater og opfindelser, der måtte udspringe af samarbejdet. Dette skal forebygges, at der efterfølgende opstår tvister eller usikkerhed om rettighederne. Til gengæld kan håndteringen af rettigheder føre til komplicerede forhandlinger mellem parterne, når de indgår samarbejdsaftaler.
- De eksisterende rammevilkår skaber to væsentlige barrierer for videnoverførslen fra universiteter til virksomheder:
 - Overdreven kompleksitet i det regelværk, der regulerer samarbejdet mellem de to parter
 - Vanskeligheder i forbindelse med prisfastsættelsen af immaterielle rettigheder.
- De nævnte barrierer gør ofte samarbejdet om videnoverførsel fra universiteterne til en langvarig, kompliceret og omkostningstung proces for både virksomhederne og for universiteternes enheder for teknologioverførsel (tech-trans-enhederne). Varetagelsen af teknologioverførslen kræver fx, at de enkelte tech-trans-enheder opbygger betydelige juridiske kompetencer.

ANBEFALINGER //

- Kommissionen anbefaler, at resultaterne af universiteternes arbejde med viden- og teknologioverførsel primært måles på omfanget af deres samarbejde med virksomhederne om forsknings- og udviklingsaktiviteter, mens antallet af patenter, licensaftaler og spin-off virksomheder tillægges mindre betydning.
- Kommissionen anbefaler, at lovgivningen om universiteternes videnoverførsel ændres væsentligt med henblik på at forenkle og smidiggøre de juridiske rammer. I den forbindelse anbefales det, at:
 - Undersøge om man indenfor EU-rettens rammer kan erstatte retningslinjernes uhåndterlige krav om salg 'på markedsvilkår' med en mere operationel regel om, at priserne på universiteternes forskningsresultater og forskerydelser til virksomhederne skal fastsættes ud fra universiteternes marginale omkostninger ved ydelserne, evt. baseret på standardtakster eller andre skabelonagtige regler.
 - Lægge op til brug af enklere samarbejdsmodeller, herunder fx en model hvor universiteterne mod et engangsbeløb ved opstart af fælles projekter fraskriver sig alle rettigheder til efterfølgende kommerialisering af eventuelle opfindelser, der måtte udspringe af samarbejdet med virksomhederne, uden at universiteterne derved afskæres fra fortsat forskning inden for det pågældende område.
- Kommissionen anbefaler, at den netop vedtagne evaluering af indsatsen for viden-samarbejder følges hurtigt op af et udvalgsarbejde, der efter de ovennævnte principper kan fremlægge konkrete forslag til ændringer i de dele af den nationale lovgivning og de deraf afledte regelsæt, som skønnes at hæmme videnoverførslen fra universiteterne. Udvalget kan blandt andet vurdere:
 - Hvordan reglerne for prisfastsættelse af universiteternes forskningsresultater og forskerydelser kan forenkles, og hvor stort et spillerum der kan gives for gratis overdragelse af forskningsresultater.
 - Om der kan være en fordel ved at supplere de lokale tech-trans-enheder med en national enhed, der kan yde juridisk og anden relevant faglig bistand til de lokale enheder og hjælpe med at løfte projekter ud af universiteterne, når de er modnet til et vist stadie.